

Lapin ELY-keskus
PL 8060
96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

23.2.2015

Dnro 149/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto YVA-selostuksesta

Viite: Lausuntopyyntö LAPELY/15/07.04/2013

SIMON SEIPIMÄEN JA TIKKALAN TUULIVOIMAPUISTOJEN YVA-MENETTELY YVA-selostus

Rajakiiri Oy suunnittelee tuulivoimapuistoja Simon Seipimäen ja Tikkalan alueille. YVA:ssa on tarkasteltu VE 1 (Seipimäelle 3 ja Tikkalaan 19 voimalaa), VE 2 (Seipimäelle 3 ja Tikkalaan 36 voimalaa) ja VE 3 (Tikkalaan 36 voimalaa). Lisäksi sähkönsiirrolle on tarkasteltu neljää vaihtoehtoa. Maa-alueet ovat pääosin yksityisessä omistuksessa ja hankealue sijoittuu Simon kuntakeskuksesta luoteeseen.

Tuulipuiston ja sähkönsiirron vaihtoehdot sijoittuvat Isosydänmaan paliskunnan alueelle. Paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 2000 ja poronmistajia oli 68 poronhoito-vuonna 2013–2014. Poronhoito on tärkeä elinkeino Simossa. Elinkeinolla on paitsi välittömiä, myös välillisiä työllisyysvaikutuksia mm. lihan ja muiden tuotteiden jalostuksessa. Poro ja poronhoito ovat merkittävä osa Pohjois-Suomen matkailuimagoa. Elinkeinoon merkitys syrjäkyläiden asuttuna pitämiseksi on myös suuri.

Poronhoidon huomioiminen tuulipuistohankkeissa

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka turvaa poroelinkeinoon asemaa ja alueidenkäyttöä edellytyksiä. Poronhoitolaissa säädetään myös neuvotteluvelvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, turvaavat poronhoidon alueidenkäyttöä edellytyksiä. Alueella voimassa olevassa Länsi-Lapin maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä edellytetään poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion

maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa. Vaikka alue ei olisikaan valtion mailla, on poronhoitolain mukaisten neuvotteluiden tyyppisiä neuvotteluita käyty hankkeissa Lapissa ja Kainuussa, sillä ne on todettu hyväksi osallistamisen välineiksi.

Poroilla on PHL 3 §:n mukainen vapaa laidunnusoikeus maan omistussuhteista riippumatta. Laidunnusoikeutta ei voi myydä tai vuokrata. Poronhoito on elinkeinona laaja-alainen maankäyttäjä; sen kannattavuus perustuu laajoihin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankkeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianomaisen paliskunnan kanssa.

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. YVA-menettely onkin keskeisessä osassa, kun hankkeen eri vaihtoehtojen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti ja yhteisvaikutukset muiden maankäyttöhankkeiden kanssa on otettava huomioon. Lähtökohdaksi arvioinnissa tulee ottaa alueen nykyinen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee selvittää kaikkien rakennelmien (voimalat, sähkölinjat, uudet tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit jne.) ja rakenteisiin (erotusaidat, laidunkiertoaidat ym.). Lisäksi mahdolliset poroille suoraan aiheutuvat vahingot (liikenne, tippuva jää) tulee arvioida. Kokonaisvaikutus paliskunnan porotalouden kannattavuuteen ja yhteisvaikutukset alueen muiden maankäyttöhankkeiden kanssa tulee selvittää. YVA-menettelyn porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen aikaisia kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia. Menettelyssä tulee myös etsiä toimenpiteitä haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä elinkeinon harjoittajien kanssa.

YVA-menettelyn ja osayleiskaavoituksen suhde, sekä aikataulutus on tuotava selkeästi esille ja yhteensovitettava siten, että poronhoitolain mukaiset neuvottelut järjestetään järkevään ajankohtaan. Neuvotteluiden tarkoitus on kuitenkin tiedon vaihtamisen varmistaminen eri toimijoiden ja viranomaisten kesken. Neuvotteluiden ajankohtaa mietittäessä on syytä ottaa huomioon paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät kiireisimmät ajat (esimerkiksi syksyn erotukset ja kesän vasamerkintä).

Poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset

Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten perusteelliseen selvittämiseen ohjaavat osaltaan laki ympäristövaikutusten arvioinnista, poronhoitolaki ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä Länsi-Lapin maakuntakaava. Ympäristölle aiheutetut muutokset vaikuttavat keskeisesti poronhoitoon.

Tuulipuistohanke sijoittuisi Isosydänmaan paliskunnan talvilaidunalueelle. Hankkeesta aiheutuu välitömiä laidunten menetyksiä ja sähkönsiirron rakentaminen pirstoo laidunmaita. Voimajohtoauekat ja voimajohtojen rakenteet vaikeuttavat myös porojen kuljettamista ja aiheuttavat turvallisuusriskin maastoajoneuvoilla. Tuulivoima-alueen rakentamisen seurauksena paliskunnan kiinteitä pyyntiaitoja voidaan joutua siirtämään, mikä tarkoittaa paliskunnalle työmäärän lisääntymistä ja kustannuksia. Pyyntiaidoilla poroja kerätään lukemista, teurastuksia ja kotitarhoihin tai muualle paliskunnan alueelle viemistä varten. Yksi mahdollinen, porotalouden kannalta vakava, vaikutus hankkeella on, että uudet aitarakennelmat ja/tai häiriö ohjaavat poroja radan varteen, missä aiheutuu vuosittain kymmeniä junaonnettomuuksia väärin suunnitellun riista-aidan vuoksi (aita tien ja radan välissä, porot jäävät radalle ja jopa 30 poroa on kuollut kerralla).

Lisäksi, mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke lentoestevaloista) vuoksi tai niitä ei voida enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä.

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia on kyseisessä YVA-menettelyssä selvitetty kattavasti. GPS-pantaseurannat on aloitettu ja PHL 53 §:n kaltainen poroneuvottelu järjestetty (huhtikuussa 2014). Paliskunnan poronhoitoon liittyvää paikkatietoaineistoa ja karttatarkasteluja on hyödynnetty selvitystä tehtäessä. Aitarakenteiden siirtämisestä ja uusien rakentamisesta on keskusteltu paliskunnan kanssa.

Isosydänmaan paliskunnalle koitua merkittävin vaikutus tulee todennäköisesti yhteisvaikutusten myötä. YVA-selostuksessa yhteisvaikutukset poronhoidon kannalta tuodaan esille, mutta jää epäselväksi, miten nämä tullaan konkreettisesti huomioimaan. Tämä on huolestuttavaa paliskunnassa, jossa on useita tuulipuistohankkeita ja muita maankäyttöhankkeita meneillään.

Mikäli tuulipuisto rakennetaan, tulee sen vaikutuksia seurata ympäristöön kohdistuvien vaikutusten lisäksi myös poronhoidon osalta, sillä tuulipuistojen vaikutuksista poroihin ja poronhoitoon ei ole kattavaa tietoa olemassa. Paliskuntakohtaisuus on aina otettava huomioon ja on muistettava, että toiminta voi myös aiheuttaa vaikutuksia, joita ei osata ennakoita. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään ja korvata. Näitä varten tulee perustaa esimerkiksi vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuva vaikutusten seurantaryhmä.

Yhteydenpito paliskuntaan tulisi säilyttää YVA-menettelyn päätyttyäkin ja vaikutusten seurannasta sekä haittojen kompensoinnista tulisi sopia paliskunnan kanssa. Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että hyvä neuvottelukäytäntö tarkoittaa sitä, että neuvotteluissa lähtökohtana on todellinen mahdollisuus vaikuttaa asioihin.

Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset tulee pyrkiä lieventämään ja korvata Isosydänmaan paliskunnalle täysimääräisesti. Hankkeen vaikutuksia tulee seurata. Näistä asioista tulee neuvotella ja sopia paliskunnan kanssa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao